

• محمد طباطبایی

گزارشی کوتاه از مراسم افتتاح سالن استاد باستانی در باغ موزه نگارستان دانشگاه تهران

باستانی پاریزی در باغ موزه نگارستان

گرفت.

در ادامه برنامه، دکتر حسن باستانی راد، استاد تاریخ، طی سخنانی به بیان برخی از ویژگی‌های بارز شخصی و علمی استاد باستانی پاریزی پرداخت و سپس مهندس حمید باستانی پاریزی، فرزند استاد، از فعالیت‌های انجام شده تحت عنوان برنامه‌های آینده‌دار دوران دبیر و برگزار کنندگان و حامیان برنامه به ویژه مهندس مرادعلی زاده به عنوان حامی اصلی برنامه‌های آینده‌دار دوران قدردانی کرد. بخش پایانی مراسم هم به امضای تفاهنامه بین باغ موزه نگارستان و مرکز فرهنگی اینه دار دوران اختصاص داشت که ضمانت برپایی دائمی سالن استاد باستانی پاریزی باشد. حسن ختام مراسم هم افتتاح سالن و اتاق کار استاد باستانی پاریزی بود که همزمان از سردیس وی نیز رونمایی شد.

در سالن استاد باستانی پاریزی، آثاری از هنرمندان شاخصی چون: حسین محجوبی، یدالله کابلی، محمد علی بنی اسدی، زنده یاد کامبیز درمیخش و ... نصب شده است. اتاق کار استاد هم با میز کار و وسایل و کتاب‌های شخصی او تزئین شده است که با همکاری دانشگاه تهران و خانواده باستانی پاریزی در اختیار دبیرخانه آینده‌دار دوران

در ادامه برنامه نیز سیدعباس دعایی، دبیر برنامه آینده دار دوران، توضیحاتی درباره پیشینه جایزه ای به یاد استاد باستانی پاریزی و چگونگی شکل گرفتن ایده راهاندازی و افتتاح این سالن ارائه داد. دعایی گفت: «چند سال پیش، در ابتدا با پشتیبانی هنرمندان علاقه مند به استاد باستانی پاریزی، مجموعه ای از آثار هنری به یاد او خلق شد که آغازگر جایزه آینده دار دوران شد.»

۲۸ خرداد ۱۳۱۵ که سردیس فردوسی در باغ موزه نگارستان نصب شد و بعدها که این ماجرا را استاد محمد ابراهیم باستانی پاریزی در کتاب «شاهنامه آخرش خوش است» نقل کرد؛ شاید کسی گمان نمی‌کرد که سال‌ها بعد، درست در همان روز و در همان مجموعه، سالتی به نام استاد باستانی پاریزی افتتاح شود و اتاق کار او در این مجموعه بازسازی شود.

افتتاح سالتی به نام استاد باستانی پاریزی در باغ موزه نگارستان دانشگاه تهران، برنامه ای بود که به طور مشترک توسط مجموعه «آینه دار دوران» و «باغ موزه نگارستان» انجام گرفت. و درست در همان روز، همراه با افتتاح این سالن، فراخوان رویداد خلق صد تصویر برای صد سالگی استاد باستانی پاریزی اعلام شد.

در این برنامه، دکتر منتظر الظهور، رئیس باغ موزه نگارستان با ابراز خوشحالی از شکل گیری این اتفاق میزبانی از نام استاد باستانی پاریزی، این مجموعه را خانه بزرگان فرهنگ و هنر ایران دانست.

نماهنگ ساخته شده برای استاد باستانی پاریزی با ترانه زنده یاد افشین یداللهی و خوانندگی استاد شهرام ناظری با همراهی ارکستر ملی ایران و نماهنگ هنری خلق شده توسط فاطمه عبادی، هنرمند مبتکر در اجرای بازی با شن، از جمله بخش‌های دیگر این مراسم بود.

قرار داده شده است. طراحی و بازسازی این اتاق، زیر نظر استاد اکبر نیکان پور انجام گرفته است.

او ادامه داد: «پس از دو دوره برگزاری این جایزه، با هماهنگی این مرکز و باغ موزه نگارستان دانشگاه تهران، نمایشگاهی دائم از این آثار با عنوان سالن استاد باستانی پاریزی در باغ موزه نگارستان شکل

مهندس حمید باستانی پاریزی در جمع حاضران مراسم

۸۸

همدل با بیدل

محمد کاظم کاظمی

مخمل و بوریا

آسودگان گوشه دامان بوریا

مخمل خریده‌اند ز دکان بوریا «مخمل و بوریا» از عناصر پرکاربرد در شعر بیدل‌اند. یکی نماد رفاه و آسایش و دیگری نماد فقر و سختی و قناعت. بوریا حصیر است. هم‌اکنون هم در افغانستان به حصیر، بوریا می‌گویند.

اما دریافت کامل از نقش مخمل و بوریا در شعر بیدل، موقوف بر ارتباطات دیگری نیز هست که شاعران مکتب هندی از آنها کار کشیده‌اند و در واقع این دو عنصر را کارگاه تخیل خود ساخته‌اند. و ما قدری درباره «این شبکه» ارتباطات صحبت می‌کنیم.

دیده‌اید که پرزهای مخمل معمولاً به یک سمت مایل می‌شوند و اصطلاحاً روی هم می‌خوابند. شبیه خواب پرزهای فرش. از این روی خانه‌ها معمولاً سعی می‌کنند فرش‌های خانه را در جهتی پهن کنند که خواب آنها به سمت بیرون اتاق باشد، برای جارو زدن راحت.

به همین اعتبار در شعر بیدل و دیگر شاعران مکتب هندی، هم مفهوم «خواب قالی» بسیار آمده است و هم تعبیر «خواب مخمل». و البته باز در این میان، پای بعضی عناصر دیگر هم به میان می‌آید. کار شاعران مکتب هندی معمولاً همین است. از «قالی» به «خواب قالی» نقب می‌زنند و از «خواب قالی» به «خواب خرگوش». و در ضمن این را از یاد نمی‌برد که گاهی روی قالی‌ها نقش شیر می‌زده‌اند.

چه امکان است «بیدل» مُعجم از غفلت برون آید؟

هجوم خواب خرگوش است یکسر شیر قالی را می‌بینید که چقدر سریع شبکه ارتباطات را گسترش می‌دهند؟ یا مخمل را با خواب ارتباط می‌دهد و خواب را با «رگ خواب». توضیح این که رگی در بدن بوده است که عقیده داشته‌اند اگر به آن ضربه بزنند، شخص به خواب می‌رود و تعبیر «رگ خواب کسی را به دست آوردن» از اینجا آمده است. از طرفی باز رگ با موی شباهت دارد. پس می‌شود هر سر موی را رگ خواب دانست:

ز هستی جن تز آسانی ندارم در نظر «بیدل»

چو مخمل هر سر مویم رگ خواب است پنداری خب در سمت بوریا هم این شبکه ارتباطات گسترش می‌یابد. بوریا یا حصیر از نی ساخته می‌شود و نی با نیشرک می‌تواند ارتباط داشته باشد که اتفاقاً در هندوستان فراوان است. پس می‌شود قناعت و فقر را که با بوریا ارتباط دارد، شیرین دانست:

گر کس از حلاوت فقر، آگهی نیافت، چه شد؟

بوریا نمی‌گذرد از حضور نیشرکی

از سوی دیگر، باز بوریا با «نیستان» ارتباط دارد و شیرها معمولاً در نزارها زندگی می‌کنند. به این جهت می‌شود برای بوریا نیستانی و برای آن نیستان، شیری تصور کرد:

بی‌باک پا منه به ادبگاه اهل فقر

خوابیده است شیر نیستان بوریا نکته دیگر در مورد حصیر این است که چون از نی بافته شده است، سطح آن شطرنجی یا راه‌راه است (بسته به نوع حصیر) و این نقش روی آن، هم خودش باز تصویرهایی خلق می‌کند. مثلاً می‌تواند به موج روی آب تشبیه شود:

به زهد خشک لاف تردماغی‌ها مزن بیدل

شنا نتوان به روی موج نقش بوریا کردن و چنین است که در شعر بیدل، این عناصر به هم گره می‌خورند، شبکه می‌سازند و شعرهای شگفت‌آور این شاعر را تشکیل می‌دهند.